

Grieg spiller Grieg

Edvard Grieg står som den betydeligste skandinaviske komponist i slutten av forrige århundre, og han har gjennom sin musikk nærmest blitt selve symbolet på det norske tonespråk. Han var berømt både som komponist, pianist og dirigent. Hans popularitet blant publikum var enorm, han ble mottatt med begeistring overalt hvor han kom, og også kritikerne roste hans dyktighet også som pianist og dirigent.

I begynnelsen av dette århundre gjorde Grieg grammofoninnspillinger av noen av sine stykker for piano. Dette skjedde både på vanlig grammofon og på det såkalte Welte Mignon (pianoruller). Det er vanskelig å bedømme Griegs stil og dyktighet som pianist bare ved å lytte til disse innspillingene. De ble gjort mot slutten av hans liv, - i en tid da alder og sykdom virket hemmende på hans aktiviteter. Likevel gir disse innspillingene oss et godt inntrykk av hans spillestil, - en stil fylt av charme, impulsivitet og et egenartet romantisk uttrykk og en vakker klangbehandling. Særlig kommer dette frem i de lyriske stykkene Sommerfugl og Liten fugl. Komponistens stemme er åpenbar! Takket være moderne teknikk, et digitalt system kalt NoNoise, har det vært mulig å fjerne mye av overflatestøyen fra platene uten å påvirke klangen av instrumentet.

Den første gang Edvard Grieg gjorde en innspilning, var i 1898. Da spilte han "Holder du af mig" av Rikard Nordraak, mens Nina sang. Først i 1903 fikk han anledning til å spille inn noen av sine egne pianostykker. Under det berømte Parisoppholdet i 1903 var Edvard Grieg hos "plateselskapet" Cie. Française du Gramophone og spilte inn til sammen ti av sine egne stykker. Direktøren for plateselskapet, Alfred Clark skriver 5. mai 1903 til sin kollega W. Barry Owen i London: "

"Forleden dag var den store norske komponisten Edvard Grieg i Paris for å gi en konsert, og ved hjelp av [pianisten] Raoul Pugno ble han overtalt til å spille inn 10 av sine egne komposisjoner for oss. Vi måtte betale 1000 francs for de ti stykkene, og jeg tror du vil være enig med meg i at dette vil være av stor betydning for dere i England. Grieg er mindre kjent her i Paris, enn han er i England, men han er i England ansett for å være den største nålevende komponist. Jeg insisterte på at han skulle spille sine egne komposisjoner fordi han som utøver er underlegen andre pianister på grunn av sin høye alder. Han er nå 72 år gammel [Grieg var bare 60 år i 1903, men så forholdsvis gammel ut, slik at Clark trodde han var 72 år], og anslaget er heller svakt. På grunn av dette er hans innspilninger ikke så kraftige som Pugnøs, men de har all den charmen som følger av det faktum at de har blitt gjort av komponisten selv"

Neste gang Edvard Grieg var "i studio" var tre år etter, altså i 1906. Først spilte han inn 6 pianostykker på pianoruller hos Ludvig Hupfeld AG i Leipzig i Tyskland. En uke etter, den 17. april, gjorde han opptak hos "plateselskapet" Popper & Co., ved bruk av Welte Mignon. De tre stykkene som ble spilt inn på Welte Mignon var: Sommerfugl, Liten fugl og Brudedefølget drar forbi. Grieg skriver i dagboken sin:

"kl 10 ble jeg afhentet af Ollendorf til Popper " Co., forat prøve "Mignon". Det var ikke prima klaverspill jeg ytede, thi jeg var som mørbanket efter alle Anstrængelser, men jeg præsterede heldigvis også bare 3 småting: "Schmetterling"(Sommerfugl), Brudedefølget drager forbi, og "Vöglein" (Liten fugl).

I et brev til sin forlegger Henri Hinrichsen, 13. juli 1906 skriver Grieg:

"For øvrig fortalte keiser Wilhelm meg at han hadde hørt (jeg tror det var i Hamburg) Brudedefølget drar forbi, spilt av meg på "Mignon'en". Han syntes det var utmerket. Den tyske keiser Wilhelm II.

Amerikaneren E. S. Votey var den første som klarte å lage et piano som spilte selv. Musikken ble spilt inn ved å lage hull i såkalte pianoruller av papir. De tidligste

selvspillende pianoene bestod av et kabinett som ble plassert foran et vanlig piano og utrustet med fingrer av tre viklet inn i filt. Når man ønsket at pianoet skulle spille, ble pianorullen med musikken, som lå inne i kabinettet, beveget over "leseren" som hadde et hull for hver note. Når et hull i pianorullen passerte et hull i "leseren", ble det sugd luft gjennom hullet, og videre til trefingeren for denne spesielle noten, slik at denne spilte på tangenten. De selvspillende pianoene var på høyden av sin popularitet rundt 1920; komponister som Stravinskij og Hindemith komponerte egne stykker for disse pianoene. Fra 1930 ble de selvspillende pianoene gradvis utkonkurrert av grammofonen.

© John Steinar Hovland og Erling Dahl 2004